

PO KITAJSKI POD KONGURJEM IN MUZTAGH ATO

POPOTOVANJE IZ MINULIH ČASOV

DARIO CORTESE

Po sneženi poznojulijski izkušnji v Tjan Šanu (o njegovem najvzhodnejšem delu z imenom Bogda Šan ste lahko brali v prejšnji številki PV) nas je spet pričakalo glavno mesto kitajske ujugurske avtonomne pokrajine Xinjiang (Sinkjang). To je najzahodnejši del Kitajske, ki meri več kot 1,6 milijona kvadratnih kilometrov, kar je šestina vsega kitajskega ozemlja. Prebivalcev je malo, le 15 milijonov, od tega 7 milijonov naseljenih Hanov v mestih. Sinkjang je območje, kjer živi veliko etničnih skupin, ki jih »velika mati« Kitajska s težavo še vedno drži pod svojim krilom. V Sinkjangu je največ Ujgurov, poleg njih pa so še Kazahi, Mongoli, Hui, Kirgizi, Uzbeki in Tadžiki. Prava pisana etnična zbirka narodov osrednje Azije! Še posebno Ujguri nimajo s Kitajci (Hani) prav nič skupnega. Po veri so muslimani, jezik je podoben turškemu, pisava je arabska, državljanstvo pa kitajsko. Bolj kaotično kombinacijo bi težko srečali kje drugje kot na Kitajskem. Ravno sredi letošnjega aprila pa so iz te države prek tujih virov prišle prve vesti o nemirih pri Kašgarju, kjer živi največ Ujgurov. Uradna Kitajska o tem, kot ponavadi, ni vedela nič...

Glavni del Sinkjanga sta dve kotlini: manjša Junggar Pendi na severu in ogromna Tarim Pendi na jugu. Prvo oklepa na severu (meja s Sovjetsko zvezo) Altaj (ki se vzdigne 4374 metrov visoko) in na jugu Tjan Šan (vrh je Tomur oz. Tuomer po kitajsko oz. Pik Pobedi po rusko,

7435 m). Na jugu Tarim Pendi spet preide v gore. Kunlun Šan je to gorovje, ki se vleče od Pamirja proti vzhodu, kjer oklepa severozahodni rob tibetanske planote. Tako so visoke gore in puščave glavna geografska značilnost Sinkjanga.

V KAŠGAR

Avtobus — super de luxe, seveda — nas v treh dneh pripelje iz Urumčija v Kašgar. Vmes je 1500 kilometrov dolgočasnega obrobja puščave Takla Makan, ki zavzema osredje kotline Tarim Pendi. Rjavo kamenje, dolge kamnite ravnine, suha vročina, bivša vojaška naselja (nekateri vojašnice so preurejene v občestne »hotele«), nasadi topolov — edinega zelenja ob poti... Tako mineva vožnja do Kašgarja, med katero se je mogoče marsikaj naučiti, tudi potrpljenja (ki je za potovanje po Kitajski itak osnovnega pomena), ko ti škrbast Ujgur kašlja za vrat in povsem kaotično obdeluje tipke majhnih orgel na baterije. Tudi bistvo uživanja tekočine v puščavi se počasi izkristalizira: ali pij pivo (Kitajci imajo neverjetno veliko različnih precej dobrih vrst piva) ali jej lubenice in melone, nikakor pa ne oboje skupaj.

V takem zabavnem vzdušju, ko se šofer včasih do komolcev črno umazan prikaže izpod avtobusa, ki je še do pred kratkim šel čisto v redu, mine pot do Kašgarja. Mesto je našlo prostor v ogromni oazi na zahodnem robu puščave Takla Makan v »kotu« pod dvema velikima azijskima gorstvom, Pamirjem in Kunlun Šanom. V Kašgarju živijo pretežno Ujguri, ljudstvo, ki s Kitajci nima prav nič skupnega.

Muztagh Ata se vzpenja nad jezerom Kalikuli

Če bi znal turško, bi se z Ujguri kar precej pomenil na bazarju v mestu ali na velikem nedeljskem sejmu, kjer dobite vse, od sovjetskih usnjenih škornjev do velikih risovih kož.

Naš cilj pa so bili hribi in nekdo nam je povedal, da se zgoraj na Pamirskem platu lahko vidi zanimive stvari.

NA PAMIRSKI PLATO

Avtobus, še bolj deluxe razmajan kot oni prej, nas je iz Kašgarja pripeljal na višino 3700 metrov do jezera Kalikuli (Karakul) na Pamirski plato pod Kongur in Muztagh Ato. Iz globokih kanjonov, v katerih poleg drobne ceste kraljuje deroča gorska reka, se je navzgor grede cesta umirila in pristali smo na širokih ravninah pri jezeru, avtobus pa je nadaljeval pot naprej proti Karakorumu in pakistanski meji. Tu je nekaj jurt za turiste in majhna kitajska restavracija, ampak to sploh ni pomembno. Pokrajina naokrog je fantastična. Prispeli smo ravno pred sončnim zahodom in nevihtni oblaki, ki so nekaj dni prej kraljevali nad gorami, so se delno razkadili. Nižja, s svežim snegom prekrita pobočja ogromnega masiva Kongurja (7719 m) so se kovinsko modro svetila pod oblaki, skozi katere je ravnokar prodrla sonce. In ledeniki! Kot velikanski jeziki se spuščajo po pobočjih in spodaj preidejo v rjavo zemljo in pesek visokogorske puščave.

Ampak vse je tako daleč, še dlje, kot je videti. Tudi Muztagh Ata (7546 m) na drugi strani jezera je veličasten. Vrh se spušča v dolgi sneženi flanci vse do snežne meje, to je približno do 5000 metrov visoko. To je eden od najlažjih sedemtisočakov na svetu; po dolgem snežnem pobočju je le naporna, dolga hoja po snegu navzgor. Oba vrhova (točneje masiva) z obsegom s po vsaj 100 kilometrov evropski avtorji

Del Kongurjevega masiva, v ospredju nižina pri jezeru Kalikuli

Foto: Dario Cortese

uvrščajo večinoma še pod Pamir, kitajski pa v Kunlun Šan. Dejstvo je, da stojita na samem: kot mogočni sneženi gmoti štrlita iz rjave, med 4000 in 5000 metri visoke okolice platoja.

Kljub odmaknjenosti (ali ravno zato) sta izredno privlačen cilj za alpiniste. Prvi je na goro poskušal prilesti znani raziskovalec centralne Azije Šved Sven Hedin že leta 1894. Bil je bolj raziskovalec kot hribolazec in je za svoj podvig zaposlil jake. Na hrbtu enega od njih je menda prilezel 6000 metrov visoko. Leta 1947 so na Muztagh Ato poskušali priti Eric Shipton, H. W. Tilman in Šerpa Gylgen. Obrnili so se 600 metrov pod vrhom. Šele devet let kasneje je kitajsko-sovjetska odprava osvojila vrh. V istem zamahu so poskušali še na Kongur. Podse so spravili le Kongur II (7595 m), medtem ko je na prve osvajalce Kongur I moral čakati do leta 1981, ko je na vrh prišla štiričlanska angleška ekipa s Chrisom Boningtonom na čelu.

Kakor je gora od daleč zaobljena, se iz neposredne bližine stvari spreminjajo v problematičnost predvrhov in skalnatih grebenov.

Mi smo imeli nižje cilje in smo se odločili za bazni tabor pod Muztagh Ato.

POD MUZTAGH ATO

Gorska pokrajina v tem delu Azije je že podobna tibetanski. Snežene gmote vrhov se vzdigujejo nad zaobljenimi rjavimi griči, proti vzhodu se pa že kmalu začne Tibet.

Na drugi strani, proti Sovjetski zvezi (meja je oddaljena le 30 kilometrov), vidimo več nazobčanih grebenov in vrhov; to je že »pravi« Pamir.

Torej ravno pravo okolje za hojo! Ko

prijatelj Tibetancev še ni tukaj, imajo blizu jezera in višje pod Muztagh Ato svoje redke vasice in letne pašnike Kirgizi. Ko smo prišli v vas s trdno grajenimi hišami (»opeko«, izrezano iz blata, zložijo v pravokotne oblike in hiše z ravnimi strehami so gotove), smo s tem naredili zares klasičen turistični vpad. V vasi so se ravno pripravljali na poroko, mi pa smo začeli s fotoaparati paradirati med v črno oblečenimi vaškimi starešinami, poškilili smo v hišo, kjer je bila vsa v belem in rdečem nevesta in nekaj žensk iz vasi, in sploh pasli firbec nad prihodom obredno jokajočega ženina. Ko pa je bilo Kirgizom dovolj naše evropske vsiljivosti, so nam dopovedali, da bi bilo vseeno bolje, če bi šli — in smo šli.

Počasi obiramo široka položna pobočja, rastja skorajda ni, vse je rjavo. Le višje, zgoraj, kjer se končujejo ledeniki, gledamo nenavadne nekajmetrske ledeniške tvorbe, prave ledene piramide. Kljub težkim nahrbtnikom — tako kot v Tjan Šanu tudi tukaj vlačimo s seboj vso kramo od šotorov dalje — se le privlečemo do baznega tabora na majhni ravnici 4500 metrov visoko. Na obeh straneh sta stranski moreni dveh ledenikov, ki prostor varujeta pred močnimi vetrovi.

Ker je Kitajska tako nepredvidljiva, niti ni bilo nenavadno, da so bile prve besede, ki smo jih spregovorili z ljudmi v taboru, srbohrvaške. Pod Muztagh Ato je bila komercialna odprava nemške firme Hauser, ki jo je vodil Bogdan Brakus z ženo. Bil je prvi Jugoslovian na Čo Oju in živi v Nemčiji. Kasneje smo zvedeli, da je bil rezultat odprave precej uspešen: 14 od 16 udeležencev se je povzpelo na vrh.

Ko smo se utaborili v bazi, se je bilo kar lepo ozreti naokrog. Sonce je zahajalo za grebeni sovjetskega Pamirja (Rusija enkrat za spremembo na zahodu), daleč spodaj smo lahko videli dolino, iz katere smo prišli — pravzaprav njeno nadaljevanje, ki vodi proti Karakorumu. To je glavni prometni koridor med Kitajsko in Pakistanom. Pot do bližnjih ledenikov pa smo prihranili za naslednji dan, ko smo se zapodili k bočnim in čelnim morenam med piramidaste ledeniške tvorbe, drobna jezerca in redko gorsko rastje.

Ampak ni vse tako lepo, kot se mogoče nam zdi. Naslednji dan se je vreme skvarilo, pa še Kitajci so začeli težiti. Vsaka odprava ima namreč s seboj oficirja za zvezo in prevajalca. Ti dve uradni osebi sta najprej precej pisano gledali, ko smo se znašli v taboru, in spraševali, kako da smo prišli sem. Nekaj časa sta nas pustila pri miru, potem pa začela sitnariti: »Plačajte! Tukaj se za hribe plača, tudi vi morate! Pa še poceni vas bo prišlo« (res ni bilo veliko); »če bi šli prek urada Chinese Mountaineering Association v Kašgarju, bi to pomenilo 300 dolarjev po

glavi! Tukaj pa daste le petdeset juanov in je v redu. Tudi v Nepal se plača. Plačajte!« In tako dalje. Mi pa: »Ja, ja, saj bomo, počakajte malo, preden bomo šli!«

In smo se pogajali in na koncu že po strani gledali, dokler se drugo noč nismo spomnili, da bi jo pobrisali nazaj dol. Ko smo premočvirili precej vlažnih travnikov v dolini in pretopot ali nekaj asfaltiranih kilometrov ceste, smo se spet znašli pri jurtah ob jezeru Kalikuli. Odločitve so bile hitre: Aleša, Guml in Baza da imajo dovolj teh stvari in da grejo nazaj dol in v Hongkong, Gregi v Pakistan, midva s Sabino pa tudi v to smer, vendar le do mesteca Taškurgan. Da se posušiva, sva rekla.

MED MUZTAGH ATO IN KONGURJEM

Taškurgan je eno samo bivše garnizijsko naselje. Do njega pripelje cesta iz Kašgarja mimo jezera in svoje ovinke nadaljuje proti Karakorumu. Ker mesto razene same glavne in sploh edine ulice, bivših kasarn (bližina meje s Sovjetsko zvezo) in ne preveč prijaznih Tadžikov ne more kaj dosti ponuditi, sva si privoščila kratek izlet v Pamir.

Ker je bil zdaj glavni cilj priti na širok plato med osamelima mogočnikoma, ki smo ju spoznali prej, sva se v čudovitem soncu odpravila nazaj pod Muztagh Ato. Avtobus naju je odložil zraven vasice Subaš, skozi katero vodi pot na uravnavo med masivoma.

Suho rečno korito pripelje pod severozahodna vnožja Muztagh Ate. Sem pridejo čez poletje tudi Kirgizi in postavijo letno naselje jurt. Zaradi bližine talečih se ledenikov so pobočja v tem času zelenorjava in je na njih vsaj nekaj paše za ovce in nekaj jakov. Tako naju pozdravi — poleg veličastnih pogledov na oddaljeni snežni Kongurjev masiv in ledena pobočja Muztagh Ate nad nama — še gruča kirgiških otrok, ki so se čez čas pokazali za manj simpatične, kot so bili videti v začetku.

Možnosti za hojo po platoju med gorama je veliko. Lahko vas zanese obirat ledeniške morene pod Muztagh Ato — zanimive so ledeniške »gobe«, tj. skale na ledenih podstavkih — in zraven zlezete še na kakšen zaobljen, približno 5000 metrov visoki vrh. Ker leži tik nad omejeno dolino, je z njega enkratni razgled vsenaokrog. Če se obrnemo proti Pamirju v Sovjetski zvezi (zahod), je na levi strani (jug) Muztagh Ata. Od drugega, višjega vrha se vidi le enakomerno spuščajoče se pobočje, idealno za smučanje. Pred tem vrhom je še drug malo manjši vrh, ki s svojo steno in ledenikom pod njo zavzema večino pogleda. Muztagh Ata preide v dolino, ki se razprostira spodaj in pod »našim« vrhom poteka proti

Ujgurska avtonomna pokrajina Xinjiang

Kašgarju (sever), kjer se izgubi med grebeni. Jezero Kalikuli je kot svetlo modra pega na motno rjavem okolju. Zraven njega je še zelena lisa: raste (predvsem trava, dreves ni) je bujno le ob vodi.

Nasproti se na drugi strani doline dviguje mejno gorovje s Sovjetsko zvezo, tako imenovani Sarikoljskij Khrbet. Čisto na desni (severovzhod) pa se pogled ustavi še na masivnem Kongurju s platojem pod njim in Muztagh Ato, s katerega prilezete na tole razgledišče. Lahko pa se odpravite proti reki, ki plato preseka na dva dela — spet pod seraki, stenami in ledeniki Muztagh Ate do reke (vmes je precej manjših rečic, kjer moramo skakati kot zajci, če nočemo biti mokri).

Seveda so nujni obiski v jurtah Kirgizov. Medtem ko so otroci tam kmalu prav sitni in stalno hočejo to in ono, so starejši bolj zadržani. Zanima jih, od kje prihajate in podobne splošne stvari; jezik sporazumevanja so roke, papir in svinčnik za risanje slik. Radi tudi ponudijo tisto, kar imajo: nizek kruh (nan), jogurt, sir in slan čaj.

Jurto sestavlja leseno ogrodje, na katerega napnejo polst, ki jo še dodatno utrdijo z vrvmi. Polst je čista volna, ki jo navlažijo in tako dolgo tolčejo, da se sprime in postane nepropustna za vodo. Notranjost je preprosto opremljena: na tleh je nekaj preprog, peč je na sredi, ob strani je še predelna stena, za katero je shramba. Ob strani so naložene odeje za čez noč. Spijo na tleh.

In kaj kurijo, ko dreves ni? V vseh visokogorskih predelih Azije so posušeni ži-

valski iztrebki najboljše gorivo. Dajo sicer poseben (ne zoprn) vonj, ampak saj je vseeno. Otroci se zato ves dan podijo naokrog in nabirajo suhe iztrebke jakov, ovc in oslov.

Ko imate vsega dovolj, lahko delate družbi svizcem, ki jih je ogromno. Podijo se po pobočjih, žvižgajo in pasejo firbec. So bolj plašni in se držijo svojih lukenj, ampak radovednost jih vedno spravi ven. Kljub vsemu začne enkrat zmanjkovati hrane, kirgiški otroci postajajo pretežki in ne nazadnje je bilo za prvič deset dni nenavadnega kitajskega Pamiirja čisto dovolj. Pa še pot do Pekinga — 4000 kilometrov — ni ravno kratka. Od Muztagh Ate, ki se je izkazala za končni cilj poti, do Ljubljane je približno 16 000 kilometrov — to pomeni 14 dni vožnje z vlaki in avtobusi.

Mogoče bi kdo dejal, da je prepotovati vse te kilometre, da bi prišli v skale in sneg, malo noro. Strinjal bi se z njim, ampak take vrste norost ni pravzaprav nič slabega.

Ko boste šli na gore in na griče, hodite povsod z odprtimi očmi! Ko se boste vrnili v dolino, uredili vtise in dobili razvite filme, se spomnite tudi na Planinski vestnik: ali ne bi želeli svoja gorska doživetja pripovedovati še drugim in jih nemara spodbuditi, da gredo po vaših stopinjah — ali pa jih odvrniti od nameravane poti, ker imate z nje slabe izkušnje? Vsak prispevek honoriramo!